

ARTICULUS VI.

Solvuntur Objectiones.

1012. **O**B. 1. contra 1. conclus. Syllogismus probabilis nititur tantum dicto de fere omni: ergo concessis præmissis potest negari consequentia. Confr. 1. In hoc syllogismo: *Omnis homo est mendax: Christus est homo: ergo Christus est mendax*: quilibet Christianus concessis præmissis negabit consequentiam: ergo potest negari. Resp. neg. ant. alias præmissæ, quæ communiter habentur probabiles, essent evidentes: nihil tamen ex iis inferretur; quia non essent universales, ut requiritur. Itaque etiam præmissæ probabiles nituntur dicto de omni simpliciter: at tamen non est certum, aut evidens, an revera, aut tantum apparenter, nitantur eo principio.

Ad confr. In primis in hoc syllogismo præmissæ non sunt tantum probabiles: sed hoc omisso neg. consequ. In hoc syllogismo prima præmissa non est omnino universalis; unde non nititur dicto de omni simpliciter, sed tantum dicto de fere omni, & Christus non identificatur cum ulla parte medii, cui identificatur alterum extremum, id est mendax: adeoque non datur identitas in tertio. Si quis tamen per errorem existimaret, primam propositionem esse omnino universalem, per errorem necessitaretur quoad speciem: quod admittere non est absurdum.

1013. Ob. 2. Juxta nos aliquis, concessis præmissis hæreticis, necessitaretur ad conclusionem quoad speciem: hoc est absurdum: ergo. Confr. Conclusio non habet majorem vim, quam præmissæ: ergo, si ad istas non datur necessitas quoad speciem, neque dabitur ad illam. Resp. neg. mi. Hæc necessitas, cum sit tantum consequens, utpote orta ex voluntario assensu præmissarum, potest sine ullo absurdo admitti. Sufficit tali homini, quod pro sequenti instanti possit revocare præmissas, & consequenter negare conclusionem. Ad confr. neg. consequ. In tali casu ipsæ præmissæ necessitant, ad non componendum eum ipsis actum contradictorium, & hunc impediunt. Nec tamen propterea possunt necessitare ad seipsas;

seipsas; nam necessitare non possunt, antequam existant (tunc enim primum habent vim excludendi actum oppositum) sed neque etiam intellectus tunc ad ipsas affirmandas est aliunde antecedenter necessitatus.

1014. Ob. 3. Juxta nos aliquis, concessis præmissis etiam inter Catholicos probabilibus, necessitaretur quoad speciem ad conclusionem hæreticam: sed hoc non potest admitti: ergo. prob. ma. hæ præmissæ: *Si datur prædeterminatio physica, non datur libertas: Atqui datur prædeterminatio physica*: sunt etiam inter Catholicos probabiles: sed his concessis juxta nos aliquis necessitaretur quoad speciem ad hanc conclusionem hæreticam: *Ergo non datur libertas*: ergo. Resp. neg. ma. ad prob. neg. mi. hic enim syllogismus est malus, & ex his præmissis nihil inferitur.

Nam ad syllogismum vere probabilem requiritur, ut præmissæ, non tantum seorsim, sed etiam simul sint probabiles, sive sint comprobabiles, quales non sunt istæ, in objectione adductæ; nam una impedit verificationem alterius; si enim vera est major, tunc necessario falsa est minor; quia prædeterminatio tollens libertatem dari non potest. Si autem minor vera est, tunc falsa est major; quia, si prædeterminatio detur, libertatem tollere non potest. Unde syllogismus non concludit; nec enim unquam in eo datur identitas in tertio; cum unum extremum necessario excludat alterum ab eodem medio. vide etiam dicta supra n. 161. & 162.

1015. Ob. 4. contra 2. conclus. Syllogismus in genere juxta Aristotelem 1. Prior. 1. est *Oratio, in qua positus quibusdam, alterum quid a positis necesse est contingere*; eo quod hæc sint: ergo etiam in syllogismo probabili alterum, scilicet conclusionem, necesse est contingere, seu inferri. Confr. Juxta nos posset quis in disputatione, concessis præmissis probabilibus, negare consequentiam, etiam in syllogismo formaliter bono: sed sic eluderetur vis syllogistica: ergo.

Resp. neg. consequ. Necessitas illa ad alterum universaliter significat, quod etiam alterum necessario verum sit conditionate, si scilicet vere sint præmissæ: vel forte, ut quidam volunt, quod alterum necessario sequa-

sequatur quoad speciem, ita, ut negari non possit. Ad confir. neg. min. Utiq; potest quis exterius negare etiam consequentiam evidentem, adeoque multo magis probabilem, quamvis interius ei necessario, vel libere assentiatur; non enim implicat mendacia: at non ideo eluditur vis syllogistica; nam 1. potest ea convincere mentem. 2. disputator concessis præmissis non potest negare consequentiam, nisi possit ostendere vitium syllogismi, aut velit ut ignorans rideri.

1016. Objic. 5. In syllogismo probabili non minus evidenter infertur conclusio, quam in evidenti: ergo, si in isto datur necessitas conclusionis quoad exercitium, datur etiam in illo. Confirm. 1. Si non necessario inferretur conclusio probabilis, ratio esset; quia tantum esset conditionate evidenter vera: atqui est absolute evidenter vera: ergo. prob. min. veritas conclusionis talis, conditionate evidens, transit in absolute evidentem, si purificetur conditio: atqui hæc purificatur per assensum præmissarum: ergo. Confirm. 2. Intellectus, concessis præmissis probabilibus, habet claram notitiam de objecto conclusionis: ergo debet illud clare affirmare per conclusionem, nec sufficit, illud tantum obscure affirmasse per præmissas.

Resp. dist. ant. non minus evidenter infertur conclusio, evidentiæ consequentiæ. conc. ant. evidentiæ consequentiæ. neg. ant. & consequ. Tantum verum est, in tali casu conclusionem esse veram, si vere sint præmissæ, & si vere detur identitas in tertio. Nec dicas, ex hoc saltem sequi, quod dari debeat iudicium de bonitate consequentiæ; nam videtur hæc, saltem ordinarie, jam sufficienter affirmata in præmissis, ex dictis a num. 927. & seq. Ad 1. confirm. om. maj. neg. min. ad prob. neg. min. Assensus præstitus præmissis non reddit conclusionem absolute, minus evidenter veram: sed deberent supervenire aliæ apprehensiones, vel notitiæ, evidenter ostendentes, objectum se ita habere, ut conclusio affirmat. Ad 2. confir. dist. ant. intellectus habet notitiam claram, sed tamen tantum probabilem. conc. ant. habet evidentem. neg. ant. & consequ.

1017. Objic. 6. Voluntas volens aliquid, vult omnia

omnia cum eo connexa: sed conclusio est connexa cum præmissis: ergo voluntas, volens præmissas, vult etiam conclusionem. Resp. om. maj. dist. min. conclusio objectiva est connexa cum præmissis objectivis. om. min. conclusio formalis probabilis est connexa cum præmissis formalibus probabilibus. neg. min. & consequ. Hucusque semper negavimus, in probabilibus dari connexionem necessariam, inter præmissas formales, & conclusionem formalem: nec hucusque probatum est oppositum. Quod spectat ad præmissas objectivas, eæ proprie loquendo non sunt connexæ cum conclusione objectiva, sed potius identificatæ cum ea: nec tamen propterea debet voluntas, alio, & novo actu, velle conclusionem objectivam; cum eam jam voluerit realiter per præmissas: neque nova ejus representatio tantum probabilis necessitat ad novum actum. Minime autem præmissæ objectivæ habent connexionem necessariam cum conclusione formali: imo neque cum præmissis formalibus; quia utique objectum potest esse, quin cognoscatur, aut affirmetur.

1018. Cæterum omis majorem; quia habet quædam equivoca: alia etiam falsa; nam, si intelligatur, quod volens aliquid debeat etiam velle cum eo antecedenter connexa, vel præsupposita, ea major est falsa; neque enim e. g. Deus, dum vult intelligere poenam justam culpæ præcedenti, debet etiam culpam velle: quin etiam, si intelligatur, talis volens debere velle consequenter connexa, iterum ea major universaliter est falsa; quia sæpe tantum debet ea permittere, quod non est velle; nec enim Deus, permittens peccata, ea vult. Nec dicas, Deum peccata velle permissive; hoc enim non est velle peccata, sed tantum permissionem eorum.

1019. Hoc tamen verum est, quod voluntas, volens efficaciter aliquem finem necdum obtentum, debeat velle etiam media ad eum necessaria, & quidem, si talia media voluntati primum proponantur post intentionem finis, debeat ea velle per actum distinctum: saltem, si adhuc duret intentio finis; nam, si hæc interim desisset, nullum actum necessario posse se traheret: & sic omnes explicant volitionem efficacem; nam talem finem efficaciter velle, est idem,

ac serio velle eum obtinere : hoc autem est velle facere , quantum ex sua parte necessarium est , ut finis obtineri possit : quod utique est velle adhibere media , quæ ex sua parte sunt necessaria . At præmissæ formales non sunt aliquis finis , ad quem consequendum conclusio formalis sit necessaria tanquam medium : imo præmissæ jam debent esse obtentæ ante conclusionem : ergo , licet voluntas illas velit , non debet velle istam .

Non autem quis dicat , præmissas esse medium ad conclusionem , & eum , qui vult medium , etiam velle finem ; nam hoc tantum verum est , vel quando quis vult medium qua tale , sive id ordinando ad finem : vel in quibusdam casibus , quando medium necessario post se trahit finem : at neque semper quis vult præmissas probabiles , tanquam medium qua tale ad conclusionem : neque præmissæ probabiles necessario post se trahunt conclusionem ; hoc enim merito tandem negatur , quamdiu non probatur . Tandem ad do , æquivoce dici , voluntatem velle præmissas obiectivas ; nam sepissime non vult , eas reipsa existere , sed ad summum vult , eas intentionaliter possidere per præmissas , ad quam possessionem conclusio nullo modo est necessaria .

1020. Ob. 7. Voluntas post imperatas præmissas non habet rationem suspendendi conclusionem : ergo non potest eam suspendere . Resp. neg. ant. & potest hic dici illud : *Sit pro ratione voluntas* : seu exercitium libertatis , ut in multis aliis . 2. potest esse ratio , quod conclusio sit bonum defectuosum , mixtum periculo errandi , adeoque contemptibile , & nullatenus necessarium . Nec dicas , periculum errandi jam fuisse contemptum in præmissis ; nam in his tantum contemptum est periculum semel errandi : si adderetur conclusio , deberet contemni periculum bis errandi , quod est difficilius : sic , licet miles , condemnatus ad mortem , audacter quandoque ludat cum sociis pro vita : si tamen felici jactu evasit , non iterum idem periculum subit .

1021. Dices . Si voluntas post imperatas præmissas non etiam imperaret conclusionem , tunc idem motivum amplecteretur , & negligeret : hoc est impossibile : ergo . Resp. dist. ma. idem motivum amplectetur

tur in ordine ad unum actum , & negligeret in ordine ad eundem actum . neg. ma. negligeret in ordine ad alium actum . conc. ma. & dist. sic mi. neg. consequ. Idem debent respondere adversarii , si queratur ab ipsis , quare sæpe voluntas postea , quando iterum excitantur eadem apprehensiones , quin accedat nova ratio in contrarium , tamen non amplius imperet novum assensum præmissarum probabilium , quamvis prius aliquem imperaverit .

1022. Ob. 8. Etsi post concessas præmissas probabiles conclusio maneat tantum probabilis , tamen necessitat quoad speciem : ergo etiam , quamvis maneat tantum probabilis , potest necessitare quoad exercitium . Resp. neg. consequ. Necessitas quoad speciem non est necessitas ad agendum , sed ad omitendum ; unde non debet provenire ex majore claritate , vel certitudine , vel alia vi suaiva : sed potest oriri ex quovis impedimento , reddente actum primum proximum ab agendo impeditum : tale autem impedimentum actus primi proximi ad eliciendum actum , præmissis contradictorium , est ipse assensus præmissis præstitus , qui , cum sit impossibilis cum dissensu , eo ipso reddit intellectum impeditum , & impotentem elicere dissensum .

1023. Nam , ut probatum n. 1006. intellectus non potest simul assentiri duobus contradictoriis ; unde non tantum quoad speciem ita necessitant præmissæ probabiles , sed quilibet simplex assensus probabilis , ita , ut non possit cum ipso componi actus oppositus . At vero necessitas quoad exercitium non est tantum impedimentum actus oppositi , sed positiva illatio actus alicujus novi ; hinc , licet veritas probabilis possit inferre necessitatem quoad speciem , non tamen potest inferre necessitatem quoad exercitium ; alias , sicut quælibet propositio infert exclusionem actus oppositi , etiam inferret alterum assensum sibi similem . Quare necessitas quoad exercitium non habetur , nisi ab evidentia veritatis , vel a libero imperio voluntatis .

1024. Ob. 9. S. Thomas 1. p. 9. 82. a. 2. in corp. docet , quod ita se habet principium in intelligibilibus , sicut se habet finis in appetibilibus : ergo , sicut volitio finis necessitat ad eligenda media , ita assensus

fus principiorum, seu præmissarum, necessitat ad assensum conclusionis, etiam probabilis; quia S. Doctor non facit discrimen inter præmissas probabiles, & evidentes. Resp. dist. ant. docet, quod ita se habeat principium stricte tale, aut saltem evidens. conc. ant. principium tantum late tale, seu præmissa tantum probabilis. neg. ant. & conseq. & vel maxime nego id, quod dicitur, S. Doctorem non facere discrimen inter præmissas probabiles, & evidentes; nam *hoc ipso loco* expresse loquitur de primis principiis: id quod etiam facit 1. 2. *quæst. 17. art. 6. in corp.* & idem quoque facit *locis num. 990. citatis*. Adde tantum, quamvis ad solutionem argumenti parum faciat, S. Doctorem *loco objecto* non de quolibet fine, sed de ultimo, id est, de Deo agere.

1025. Alia, quæ a quibusdam adhuc in Logica solent tractari, de præmissis demonstrationis, de regressu demonstrativo, de præcognitis ad demonstrationem &c. libens omitto; tum quia non adeo magni momenti sunt, & vel in aliis facile legi, vel etiam sine grandi dispendio possunt nesciri; tum quia dialecticæ hæc disputationes jam alias, ultra multorum expectationem, atque etiam ultra primam meam intentionem, longius fuere protraxerunt. Sat diu hucusque cursus in arcto, & inter spinas, nec adeo facilis fuit: juvat modo in ampliora, & anæniora Physicæ viridaria exspatiari.

FINIS.

